

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV TA‘LIM, FAN VA INNOVACIYALAR VAZIRLIGI**

**AJINIYOZ NOMIDAGI
NUKUS DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI**

“TASDIQLANDI”

O‘quv ishlari bo‘yicha prorektor

M.Ibragimov

2025-yil “ 28 ” 06

**RIVOJLANISH PSIXOLOGIYASI VA DIFFERENSIAL
PSIXOLOGIYA**

**fani bo‘yicha
SILLABUS**

Kundizgi bo‘lim uchun

Bilim sohasi: 100000 – gumanitar
Ta‘lim sohasi: 110000 – pedagogika
Ta‘lim yo‘nalishi: 60310300 - Psixologiya

NUKUS – 2025

Modul / FAN SILABUSI

Pedagogika fakulteti

60310300 Psixologiya

2 - kurs uchun.

Fan nomi:	Rivojlanish psixologiyasi va differensial psixologiya
Fan turi:	Asosiy fani
Fan kodi:	RPD12310
Yil:	2025 -2026
Semestr:	3
Ta'lim shakli:	kundizgi
Mashg'ulotlar shakli va semestrga ajratilgan soatlar:	180
Ma'ruza	36
Amaliy	-
Seminar	36
Mustaqil ta'lim	108
Kredit miqdori:	6
Baholash shakli:	Imtixon
Ta'lim tili:	o'zbek

Fan maqsadi (FM)

FM1	<p>Fanning maqsadi - 60310300 Psixologiya ta'lim yo'nalishi</p> <p>Fanni o'qitishdan maqsad – inson psixik taraqqiyotiga oid qonuniyatlar va omillar, rivojlanishning ijtimoiy vaziyati va yangi tuzilmalari mohiyatini ochib berish. Umr davrlari shakllari va tiplari, muammoga nazariy yondashuvlarni tahlil qilish, talabalarni insonning ona qornida paydo bo'lgan davridan boshlab, to qarilik davrigacha rivojlanishining o'ziga xususiyatlari bilan tanishtirish, shuningdek, yosh bosqichlarida rivojlanish muammolarini amaliy hal etish bo'yicha ko'nikma va malakalarni shakllantirishdan iborat.</p> <p>Fanning vazifasi - rivojlanish psixologiyasi fanining nazariy asoslari va inson taraqqiyoti qonuniyatlarini tadqiq etish uchun amaliy materiallar bilan qurollantirish; talabalarni inson rivojlanish davrlarining o'ziga xos fiziologik, psixologik, ijtimoiy-psixologik xususiyatlari haqidagi bilimlar bilan tanishtirish; inson umrining har bir bosqichida rivojlanishning ijtimoiy vaziyati, faoliyat turlari va shunga mos ravishda rivojlanish xususiyatlari bo'yicha ma'lumotlar berish va har bir yosh bosqichida yuzaga keladigan muammolarni hal qilish bo'yicha amaliy ko'nikma va malakalarni shakllantirish.</p>
------------	---

Fanni o'zlashtirish uchun zarur boshlang'ich bilimlar

1.	Psixologiya
2.	Shaxs psixologiyasi

3.	Psixologik xizmat
4.	Psixodiagnostika va psixokorreksiya

Ta'lim natijalari (TN)	
Bilimlar jihatdan:	
TN1	Fanni o'zlashtirish natijasida talaba: rivojlanish psixologiyasining asosiy bosqichlari to'g'risida <i>tasavvurga ega bo'lishi</i> ;
TN2	ontogenezda psixik rivojlanishning asosiy qonuniyatlari va ontogenezda psixik rivojlanishning asosiy davrlari haqida bilimga ega bo'lishlari; Ta'lim va rivojlanish o'rtasidagi bog'liqlik muammosini hal qilishning asosiy nazariy yondashuvlari va ularni ta'lim va tarbiya amaliyotida qo'llashni bilishlari; ontogenezning turli bosqichlarida rivojlanishning xavf omillari va hayotiyligining ahamiyati; ontogenezning turli bosqichlarida insonning yosh-psixologik xususiyatlari haqida <i>bilishi va ulardan foydalana olishi</i> ;
TN3	xalq ta'limi, ishlab chiqarish, sog'liqni saqlash, psixologik tadqiqotlarni tashkil etish va o'tkazishda, psixologik maslahat berishda, shuningdek, inson aqliy rivojlanishining borishi va dinamikasini nazorat qilishning maxsus vazifalarini hal qilishda insonning yosh-psixologik xususiyatlarini yetarlicha ko'rsatkichlarni aniqlash; xavf omillari va hayotiyligini aniqlash asosida shaxs rivojlanishining oldini olish, tuzatish va optimallashtirish bo'yicha ishlarni olib borish, bolalar, o'spirinlarni yetuklikda rivojlantirish va o'qitish bo'yicha psixologik maslahatlar berish; yoshga bog'liq rivojlanish inqirozlarini psixologik qo'llab-quvvatlash bilan, qarish va qarilik jarayonlarini bilish; ta'lim jarayonida yoshga oid xususiyatlarni hisobga olish <i>ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak</i> .
Fan mazmuni	
Mashg'ulotlar shakli: ma'ruza (M)	
M1	Differensial psixologiya individual farqlar haqidagi fan sifatida¹
M2	Gender farqlar psixologiyasi, jinsiy xulq - atvor
M3	Ijtimoiy-sinfy tafovutlar
M4	Ijtimoiy-sinfy tafovutlar
M5	Maxsus psixologiya fan sifatida. Defekt va kompensatsiya nazariyasi
M6	Maxsus psixologiya fan sifatida. Defekt va kompensatsiya nazariyasi
M7	Surdopsixologiyaning nazariy asoslari. Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalarning psixologik xususiyatlari
M8	Surdopsixologiyaning nazariy asoslari. Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalarning psixologik xususiyatlari

¹ E – mail Umo 200709 @ gmail. com. Казакский национальный университет им. Аль- Фараби. Силлабус. Психология развития.

M9	Tiflopsixologiya fani, vazifalari va uslubiyati. Ko'rishida nuqsoni bo'lgan bolaning o'ziga xos xususiyatlari
M10	Tiflopsixologiya fani, vazifalari va uslubiyati. Ko'rishida nuqsoni bo'lgan bolaning o'ziga xos xususiyatlari
M11	Oligofren bolalarning psixologik xususiyatlari
M12	Oligofren bolalarning psixologik xususiyatlari
M13	Psixik rivojlanishi sust bolalar psixologiyasi
M14	Psixik rivojlanishi sust bolalar psixologiyasi
M15	Nutqida kamchiligi bo'lgan bolalarning psixologik xususiyatlari²
M16	Nutqida kamchiligi bo'lgan bolalarning psixologik xususiyatlari
M17	Bolalarda emotsional-irodaviy buzilishlar
M18	Tayanch harakat a'zolarida buzilishlar bo'lgan bolalar psixologiyasi

Mashg'ulotlar shakli: Seminar mashg'ulot (S)

S1	Differensial psixologiya individual farqlar haqidagi fan sifatida
S2	Differensial psixologiya individual farqlar haqidagi fan sifatida
S3	Ijtimoiy-sinfy tafovutlar
S4	Ijtimoiy-sinfy tafovutlar
S5	Maxsus psixologiya fan sifatida. Defekt va kompensatsiya nazariyasi
S6	Maxsus psixologiya fan sifatida. Defekt va kompensatsiya nazariyasi
S7	Surdopsixologiyaning nazariy asoslari. Eshitishida nuqsoni bo'lgan bolalarning psixologik xususiyatlari
S8	Surdopsixologiyaning nazariy asoslari. Eshitishida nuqsoni bo'lgan bolalarning psixologik xususiyatlari
S9	Tiflopsixologiya fani, vazifalari va uslubiyati. Ko'rishida nuqsoni bo'lgan bolaning o'ziga xos xususiyatlari
S10	Tiflopsixologiya fani, vazifalari va uslubiyati. Ko'rishida nuqsoni bo'lgan bolaning o'ziga xos xususiyatlari
S11	Oligofren bolalarning psixologik xususiyatlari
S12	Oligofren bolalarning psixologik xususiyatlari
S13	Psixik rivojlanishi sust bolalar psixologiyasi
S14	Psixik rivojlanishi sust bolalar psixologiyasi
S15	Nutqida kamchiligi bo'lgan bolalarning psixologik xususiyatlari
S16	Nutqida kamchiligi bo'lgan bolalarning psixologik xususiyatlari
S17	Bolalarda emotsional-irodaviy buzilishlar
S18	Tayanch harakat a'zolarida buzilishlar bo'lgan bolalar psixologiyasi

Mustaqil talim (MT) III - Semestr

1	Amaliy mashg'ulotlarga tayorgarlik ko'rish va uy ishlarini bajarish	30
2	Berilgan mavzu boyicha konspekt yozish	20

² E – mail Umo 200709 @ gmail. com. Казакский национальный университет им. Аль-Фараби.
Силлабус. Психология развития.

3	Berilgan mavzu bo'yicha psixologik metodikalarni urganish	30
4	Mavzu bo'yicha prezentatsiyaga tayorlash	20
5	Berilgan mavzularga referat yozish	8
	Jami	108

	Mustaqil ta'lim mavzulari	Shakli	Dars soat	Ajratilgan ball
III - semestr				
1.	<p>1. Differensial psixologiya usullarining tasnifi</p> <p>2. Androgenetik xulq-atvorni boshqarish bilan bog'liq barqaror xulq-atvor dasturlari.</p> <p>3. Shaxsning jinsiy xulq-atvori</p> <p>4. Maxsus psixologiyaning asosiy muammolari.</p> <p>5. Rivojlanishda buzilishlar kelib chiqish omillari.</p> <p>6. Ko'zi ojiz va zaif kuruvchilar kognitiv jarayonlari rivojlanishining o'ziga xos xususiyatlari.</p> <p>7. Zaif eshituvchi bolalarni inklyuziv ta'limga tayyorlashning psixologik va ijtimoiy-psixologik jihatlari.</p> <p>8. Bosh miya falaji bilan xastalangan bolalar bilan psixologik yordam tadbirlarini tashkil etish.</p> <p>9. Autizm: muammo va tadqiqotlar.</p> <p>10. Nutq buzilishlari: diagnostika va kompleks korreksiya.</p> <p>11. Rivojlanishi sust bolalar psixosotsial reabilitatsiyasi muammolari.</p> <p>12. Diqqat yetishmovchiligi sindromi va giperaktivlik: psixologik yordamni tashkil etish.</p> <p>13. Rivojlanish buzilishlari korreksiyasini sh metodologik manbaalari.</p>	<p>Amaliy mashg'ulotlar rgatayorgarlik ko'rish va uy ishlarini bajarish</p> <p>Berilgan mavzu bo'yicha konspekt yozish</p> <p>Berilgan mavzu bo'yicha psixologik metodikalarni urganish</p> <p>Mavzu bo'yicha prezentatsiyaga tayorlash</p> <p>Berilgan mavzularga referat yozish</p>	<p>30</p> <p>15</p> <p>20</p> <p>30</p> <p>20</p> <p>8</p>	

Jami 108 saot.

Talabalarning fan bo'yicha o'zlashtirish korsatkichin nazorat qilishda quydagi darajalarni tavsiya etiladi:

Ballning bolishtirilishi			
Joriy nazorat	15 ball	15 ball	30 ball
Orqaliq nazorat	20 ball		20 ball
Yakuniy nazorat	50 ball		50 ball
Jami	100 ball		100 ball

Talabalarni o'zlashtirish baholash o'lishamlari:

«A+», «A», «B+» **baha:** talaba materialni erkin turda tez o'zlashtiradi, xatolarga yo'l qoymaydi, mashqlarda faol qatnashadi, savollarga to'liq va aniq javob beradi.

«B», «C+», «C» **baha:** talaba materialni yaxshi o'zlashtirgan, uni logika tarafdin aks etdira oladi, mashqlarga faol qatnashadi, savollarga toliq va aniq javob beradi, biroq unchallik ahamiyatli bolmagan xotalarga yo'l qoyadi.

«D+», «D» **baha:** asosiy materiallarni biladi, biroq aniq aytishga qiynaladi, savollarga javob berishga aniqlik va toliqlik etishmaydi, materiallarni aytishda ayrim xatoliklarga yo'l qoyadi, kommunikaciya jaroyonida qiynshilik sezadi.

«D» (otmadi) **baha:** materiallarni o'zlashtirmagan, savollarga javob bara olmaydi, mashqlarga qatnashmaydi.

Baholash tartibi oz ishiga nazorat turlarin (joriy, oraliq va yakuniy) qamrab oladi. Talabaniing o'zlashtirish darajasi quydagicha baholanadi:

Daraja	Ballar (protsent)	Reyting	
A+	95 – 100 ball	4.5	A'lo
A	90 – 94 ball	4.0	
B+	85 – 89 ball	3.5	Juda yaxshi
B	80 – 84 ball	3.0	
C+	75 – 79 ball	2.5	Yaxshi
C	70 – 74 ball	2.0	
D+	65 – 69 ball	1.5	Shartli otti
D	60 – 64 ball	1.0	
F	59 ball va undan past	0.0	Otmadi

Asosiy adabiyotlar

- Rahimova I.I., Ziyavitdinova U.Z., Kamalova Z.X. Rivojlanish psixologiyasi va differensial psixologiya. Darslik. – T.: "Ma'rifat", 2024. 240 bet.
- Mo'minova L.R. Maxsus psixologiya. O'quv qo'llanma. Toshkent. O'zbekiston faylasuflar milliy jamiyati nashriyoti, 2020. – 272 b.

Qo'shimcha adabiyotlar

- Sh.M.Mirziyoyev Buyuk kelajagimizni mard va oliyjanob xalqimiz bilan birga quramiz. – Toshkent: "O'zbekiston", 2017. – 488 b.
- Психология развития личности (средний возраст, старение, смерть). Полный курс. Под ред. А.А.Ряна.-2017.
- Developmental Psychology: Childhood and Adolescence, Fourth Canadian Edition by David R. Shaffer, Katherine Kipp, Eileen Wood, and Teena Willough by Nelson Education Ltd., 1120 Birchmount Road, Toronto, Ontario, M1K 5G4. Kraig G. Bokum D. Psychology Developmental. 2013.

6. Базылевич Т.Ф. Дифференциальная психология: Учебник / Т.Ф. Базылевич. - М.: НИЦ ИНФРА-М, 2015. - 224 с.
7. Карабанова О.А. Психология развития и возрастная психология. М.2014.
8. Sh.A.Do'stmuxamedova, X.A.Tillashayxova, G.Yu Baykununsova., G.Z.Ziyavitdinova Umumiy psixologiya (2-kitob) (Yosh davrlari va pedagogik psixologiya). T. 2021
9. Ғозиев Э. Онтогенез психологияси. Т. 2024.
10. Выготский Л. С. Основные проблемы дефектологии. М., 2006.
11. Лубовский М.М. Специальная психология. М. 2008 й.
12. Мамедов К., Шоумаров Ф. "Ақли заиф болалар психологияси" Тошкент, 1994,107-114-бетлар.
13. Лапшин В. А., Пузенков Б. П. Основы дефектологии. М., 2000.
14. Лебединский В. В. Нарушения психического развития у детей. М. 2005
15. Мамайчук И. И. Психокоррекция детей и подростков с нарушениями в развитии. СПб., 2000.
16. Солнцева Л. И. Развитие компенсаторных процессов у слепых детей дошкольного возраста. М., 2000.
17. Специальная психология: учебник для вузов / В. И. Лубовский [и др.]. — 7-е изд., перераб. и доп. — Москва: Издательство Юрайт, 2023. — 598 с.

Axborot manbaalari

18. <http://www.gumer.ru>
19. <http://www.twirpx.ru>
20. <http://www.voppsy.ru>
- <http://koob.ru>

Fan o'qituvchisi to'g'risida ma'lumot

Muallifi:	Z.Klicheva – psixologiya ilimlari kandidati, dosent
E-mail:	Zulfiya – Klicheva @mail.ru
Tashkilot:	Ўjiniyoz atindagi Nókis mámleketlik pedagogikalıq instituti “Psixologiya” kafedrası
Taqrizchilar:	M.Utebergenov – QR RKQT va UMOMM «Pedagogika, psixologiya va ta'lim texnologiyasi» kafedrası mudiri, ps.f.d. A. Dawkeeva – NMPI psixologiya kafedrası docenti.

Mazkur sillabus Ajiniyoz nomidagi Nukus davlat pedagogika institute o'quv uslubiy Kengashining 2025 yil 28-iyun - dagi 11 - sonli yig'ilish bayoni bilan tasdiqlangan.

Mazkur sillabus “Psixologiya” kafedrasining 2025 yil 26-iyun - dagi 11 - sonli yig'ilish bayoni bilan ma'qullangan.

O'quv uslubiy boshqarma boshlig'i:

A.Abdiev

Fakul'tet dekani:

Sh.Saparov

Kafedra mudiri:

E.Nurimbetova

Tuzuvchi:

Z.Klicheva